

Bouwhistorische beschrijving met waardenstelling van het transept, zijnde het oostelijke segment van de Don Boscokerk

Mimosaplein / Korianderstraat Eindhoven

Opdrachtgever AZ HX Architecten BV Eindhoven

Inleiding

Architect C.H. de Bever is verantwoordelijk voor het ontwerp van de Don Boscokerk aan het Mimosaplein in het stadsdeel Stratum. De bouw vond plaats in 1953-1954. De kerk werd op zaterdagmiddag 26 juni 1954 door bouwpastoor Slegers in gebruik genomen.

Cees de Bever (Vught 1897-Eindhoven 1965), was in 1929 gehuwd met Arnoldina Julia Maria Kooken, de dochter van stadsarchitect Louis Kooken. Hij werkte een aantal jaren in het bureau van zijn schoonvader. Vanaf 1933 was het architectenbureau bekend onder de naam “Kooken en De Bever”.

Twee van zijn zoons (Leo en Loed) zijn in de voetsporen van zijn vader getreden, kleinzoon Stefan is voorlopig de laatste in de reeks.

Cees de Bever is opgeleid aan de Koninklijke School voor Kunst, Techniek en Ambacht in Den Bosch.

Inmiddels was de Nederlandse architect Marinus Jan Granpré Molière (Oudenbosch 1883-Wassenaar 1972) als hoogleraar aan de Technische Hogeschool in Delft werkzaam. Molière ontwikkelde een stroming in de traditionalistische architectuur die als “Delftse School” wordt bestempeld.

Zijn ideeën werden gedeeltelijk gebaseerd op de weerstand die er in de architectuur van het functionalisme was ontstaan. Die stijl was wars van versieringen en ornamentiek. Rechthoekige gebouwen met platte daken en wit gepleisterde gevels met grote vensters werden in die jaren door de functionalistische architecten gepropageerd.

Kenmerkend voor deze architectuur van de Delftse School van Granpré Molière waren de gesloten bakstenen gevels met hoge pannendaken. Natuurlijke materialen zoals hout, baksteen en natuursteen hadden de voorkeur. Maar toepassing in de bouw van betonskeletten en stalen ramen was na verloop van tijd acceptabel geworden. Deze overgang van oude naar modernere materiaaltoepassingen noemen we de “shake-handsarchitectuur” (W. ten Tijen, 1947). Na de 2e Wereldoorlog werd de shake-handsarchitectuur vooral bij hoogbouwprojecten toegepast.

De architectuur van de Delftse School heeft voortbestaan tot aan het eind van de wederopbouwperiode (1940-1965).

Nadat de kerk aan de eredienst was onttrokken, is het westelijke deel van het gebouw aan het Mimosaplein volledig verbouwd. Momenteel is het als antroposofisch kinderdagverblijf in gebruik. Nu zijn er plannen om ook het transept van de kerk te verbouwen en hier ruimtes te creëren, die geschikt zijn voor appartementenbouw. Bovendien zal het aangrenzende tuingedeelte tussen het transept en de Gentiaanweg worden bebouwd met appartementen.

Omdat het pand op de gemeentelijke monumentenlijst van Eindhoven is opgenomen, wordt door de gemeente Eindhoven een monumentale waardenstelling verlangd, alvorens een verbouwing kan plaatsvinden. Een uitgebreid (cultuur)historisch onderzoek naar het ontstaan en de groei van de omgeving, de straat en de omringende bebouwing en de bewoners/eigenaars is hier niet per se vereist. De huidige eigenaren hebben ons bureau de opdracht gegeven om dit onderzoek uit te voeren.

Wij willen dank zeggen aan de medewerking die wij ontvingen van architect P. Scipio en R. de Jong van Land's Heeren vastgoedontwikkeling, die ons tijdens het onderzoek ter plaatse hebben rondgeleid en ons van de nodige informatie hebben voorzien.

Kerkenbouw

In 1920 annexeerde Eindhoven de omliggende gemeenten, waaronder Stratum. Deze samenvoeging van gemeenten werd vooral door industrialisatie en de enorme bevolkingsgroei van de stad veroorzaakt. De stadsarchitecten bogen zich vanaf die tijd dan ook met plezier over de grootse plannen, die op het gebied van stadsontwikkeling, architectuur en woningbouw waren ontwikkeld. Architecten als J.Th.J. Cuypers en L. Kooken (vanaf 1918), G.C. Kools (vanaf 1923) en planoloog J.M. De Casseres (vanaf 1929) waren speciaal in verband met de ontwikkeling van de stad aangesteld.

Sinds de twintiger jaren werd de parochiegedachte ontwikkeld. Nieuwe woonwijken werden georganiseerd rond de kerk. Daarbij werden jongens- en meisjesscholen gepland. Deze wijze van invulling van de nieuwe woonwijken is tot ver in de jaren '60 van de twintigste eeuw toegepast.

In Eindhoven kunnen we veel voorbeelden van deze methode van stadsontwikkeling terugvinden in de sinds 1920 ontwikkelde stadsdelen.

Enkele voorbeelden:

- De Antonius van Paduakerk in Tongelre (1918)
- De St. Theresiakerk in Strijp (1927)
- De Pastoor van Arskerk in Woensel (1929)
- De H. Gerardus Majellakerk in Stratum (1929)
- De O.L. Vrouw van de H. Rozenkranskerk in Tongelre (1930)
- De Tivolijkerk in Stratum (1941)
- De Don Boscokerk in Stratum (1954)
- De Pius X-kerk in Stratum (1960)
- De Vincentius à Paulokerk in Woensel (1964)

Artikel in De Tijd - godsdienstig-staatkundig dagblad
(28-06-1954)

De Don Boscokerk

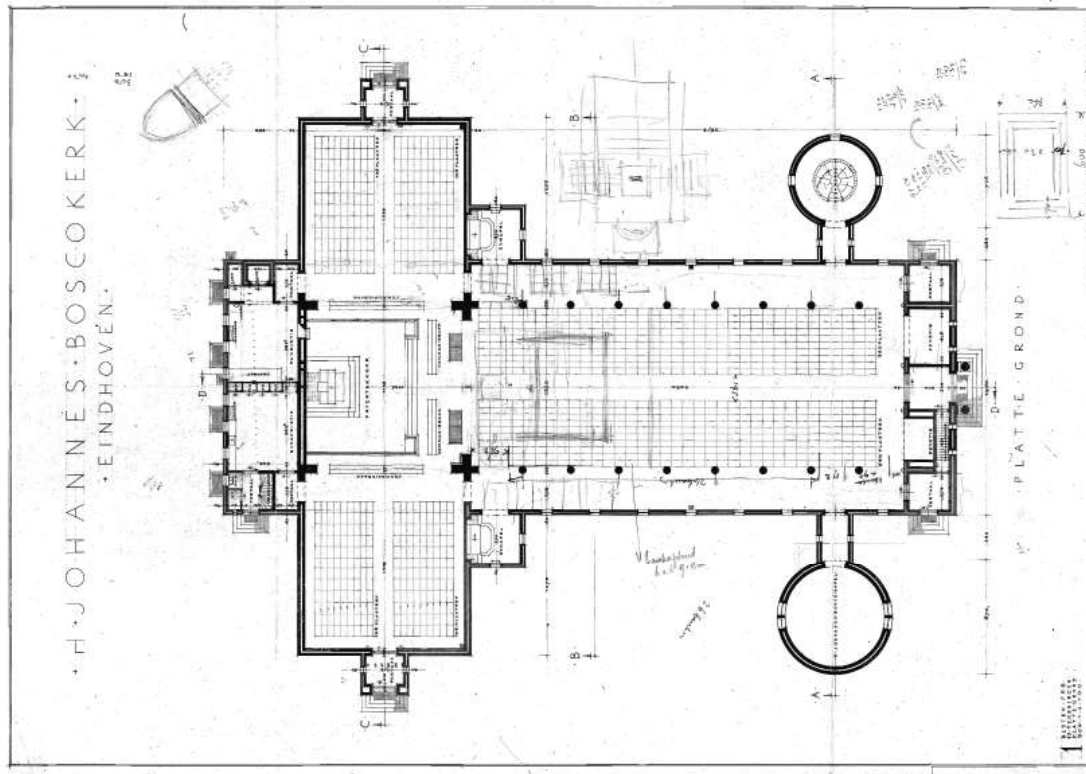
De Don Boscokerk in Stratum is volgens het hiervoor genoemde principe van de parochiegedachte gebouwd. De kerk vormt het hart van de wijk “De Nieuwe Erven”, die vanaf circa 1953 verrees. De oude DAF-fabrieken van de gebroeders Van Doorne waren toen al verplaatst naar de Geldropseweg.

Architect De Bever heeft deze kerk gebouwd in de stijl van de Delftse School. Hij heeft echter niet in de gangbare, traditionele architectuurstijl gebouwd. De Don Boscokerk bouwde hij in een vroegchristelijke stijl. Kerken zoals die in Ravenna (Sant'Apollinare Nuovo, de nieuwe kerk van de apostelen) of de Santa Maria Maggiore waren

Boven: De kerk van Santa Maria Maggiore in Ravenna (Italië), gebouwd in een vroegchristelijke stijl.

Links: bouwtekening uit 1952, aangeleverd door R. de Jong van Land's Heeren Vastgoedontwikkeling.

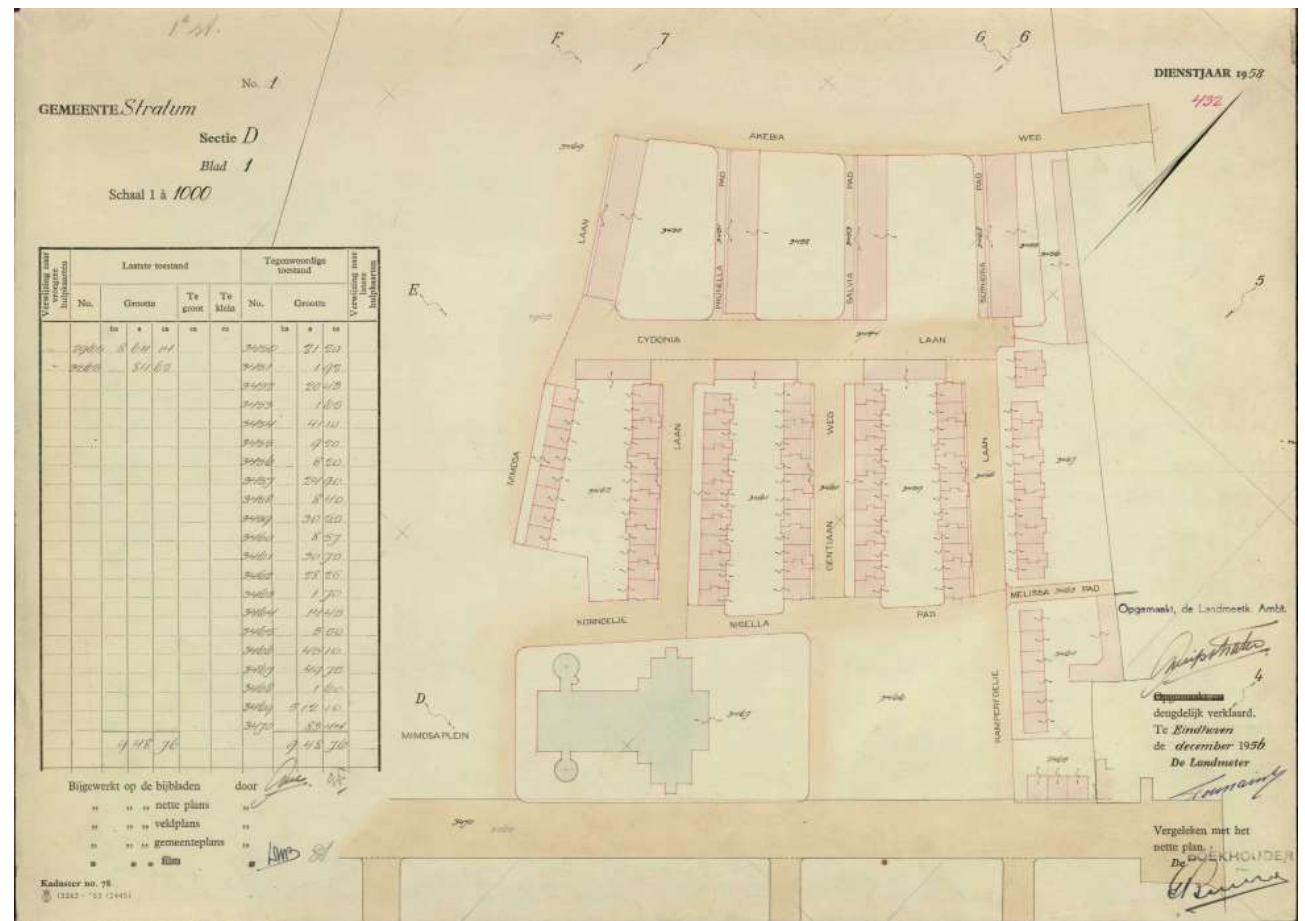
vermoedelijk zijn inspiratiebron. De massaliteit van de stenen gevels en het relatief vlakke dak van die kerken pasten precies in de stijl van de Delftse School. Vooral na de 2e Wereldoorlog werden de dakvlakken immers steeds minder steil.

De Bever was niet de eerste die deze stijl van kerkenbouw ontdekte. Al in 1932-1933 waren H.W. Valk en J.H. Sluimer verantwoordelijk voor de bouw van de Sint-Jacobus-de-Meerderekerk in Enschede. Deze kerk werd door de architecten gebouwd in de stijl van de romaanse en vroegchristelijke kerken. Th. Nix ontwierp in 1950-1952 de Sint-Dominicuskerk in Nijmegen. Ook deze is gebaseerd op de vroegchristelijke kerkenbouw.

De kerk is noordoost-zuidwest georiënteerd en gebouwd als een kruiskerk. Het schip (oorspronkelijk driedelig) is van gelijke hoogte als het transept. Beide beuken hebben een zadeldak, een echte kruising of viering is niet aanwezig, omdat het oksaal hier ontbreekt. Centraal in het transept is wel een vieringtoren gebouwd.

De kerk werd in 1974 verkleind. Om die reden is het middenschip van het transept afgescheiden. De verbinding tussen beide onderdelen, bestaande uit een hoge gordelboog, werd met bakstenen dichtgemetseld. De oorspronkelijke entree en het schip met hoofd- en zijbeuken zijn enige jaren geleden volledig verbouwd en worden momenteel als antroposofisch kinderdagverblijf gebruikt.

Uitsluitend het transept, met de daarin en daartegenaan gebouwde elementen, zullen in dit rapport worden beschreven en gewaardeerd.

De wijk De Nieuwe Erven nadat de kadastrale ambtenaren hun werk hadden gedaan. Deze tekening is in het dienstjaar 1958 van kracht geworden, wat betekent dat de volledige bouw -althans volgens het kadaster- in 1957 gereed was gekomen.

****noot:** in de gemeentelijke monumentenbeschrijving wordt vermeld dat de architect de kerk in de stijl van de Bossche School heeft gebouwd. Ook Peter Thoben schrijft in een tentoonstellingsbrochure "De Bever architecten" dat de architectuur van de kerk invloeden vertoont van de Bossche Schoolstijl. Kenmerken van deze architectuurstijl in de Don Boscokerk kunnen wij echter nergens vinden.

Architectuurbeschrijving

Inleiding

Het rechthoekige transept (volume A) bestaat hoofdzakelijk uit één grote langwerpige ruimte. Het transept was via de twee entreepartijen, aan de beide korte zijden, te betreden. Ook vanuit de zijbeuken van de kerk kon het transept betreden worden.

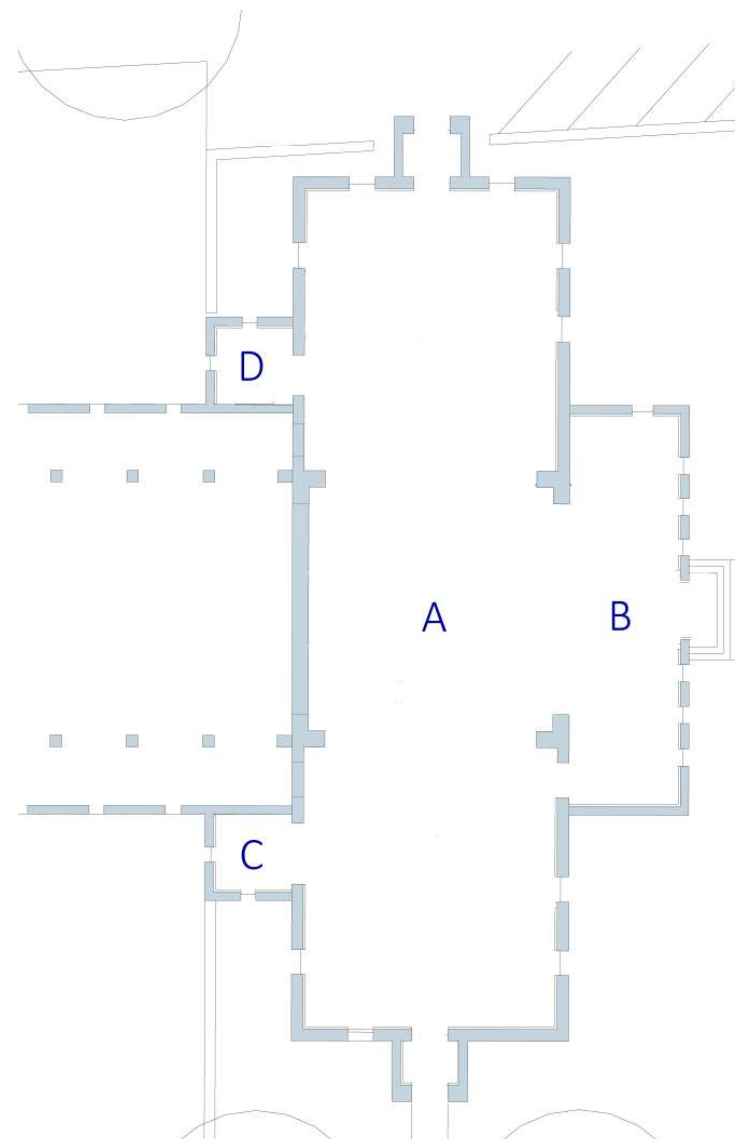
In het midden van het transept was ooit het altaar gesitueerd. Recht daarboven bevindt zich de vieringtoren. De balklaag met vierkante velden van de kap van deze toren is aan de zichtbare onderzijde beschilderd met religieuze motieven. De kap van het transept heeft een zadeldak, waarboven in het midden de forse vieringtoren uitsteekt.

Tegen de noordoostelijke lange gevel van het transept is een smal, langwerpig eenlaags volume met schilddakje gebouwd dat tot 1974 onder meer als sacristie in gebruik was (volume B). Deze ruimte is onderkelderd, maar kan door wateroverlast niet betreden worden. Wel is via een houten trap het zoldertje onder de kap te betreden.

Het centrale deel van de zuidwestelijke wand is tegenwoordig met bakstenen dichtgezet, maar stond in het verleden direct in verbinding met het schip van de kerk. Links en rechts van die dichtgezette opening zijn

twee ruimtes te betreden, die van oorsprong als kapel gebruikt werden (volumes C en D). Deze beide kapellen staan dus in de oksel van de verbinding van de zijbeuk en het transept.

De vier genoemde volumes (A, B, C en D) behoren tot de oorspronkelijke bouwmassa. De bakstenen gevels zijn gemetseld in wild verband en hebben geen trasramen of plinten. De bakstenen hebben een licht van elkaar afwijkende rode kleur en zijn direct vanaf de (betonnen?) fundering opgemetseld. Volle voeging met cement.

Plattegrond van een deel van de voormalige kerk. Links (gedeeltelijk) het schip en de zijbeuken.

Volume A: het transept met centraal daarin als een vierkant de vieringtoren.

Volume B: de aanbouw (sacristie) tegen de noordoostelijke gevel.

Volume C en D: de beide kapellen in de oksel van het schip met het transept.

Beschrijving van de gevels en daken van het transept

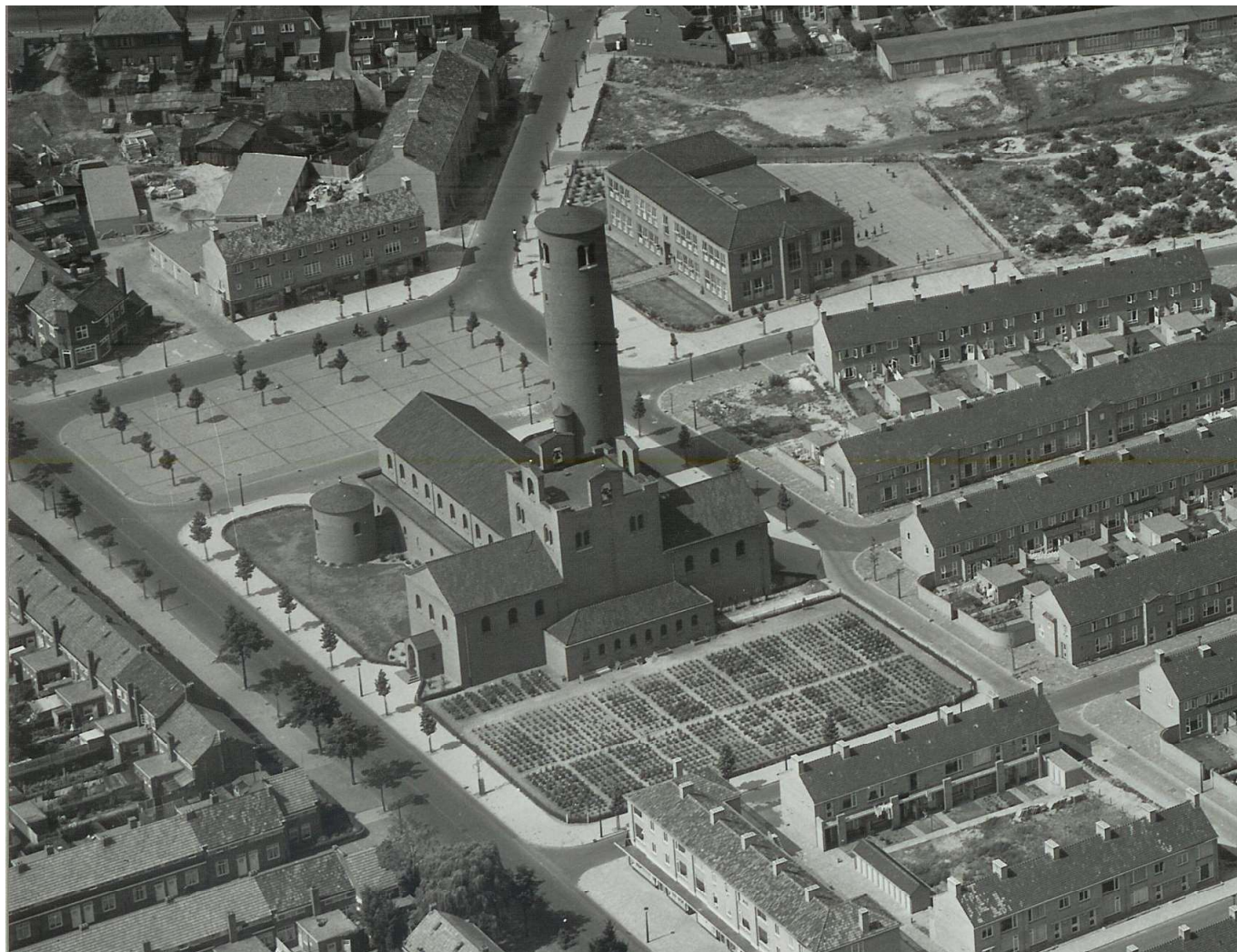
Volume A

Noordoostelijke gevel

Deze gevel wordt visueel in drie delen gescheiden door de aanwezigheid van de centrale vieringtoren. Links en rechts de lagere volumes onder zadeldak, centraal de hoge vieringtoren.

Het beganegrondniveau van de lage gevels is blind. In het hogere deel van die gevels zijn zowel links als rechts gecentreerd, en op regelmatige afstand van elkaar, drie rondboogvensters aangebracht. Ze zijn voorzien van glas-in-loodramen. Aan de zichtbare buitenzijde is ter bescherming een fijnmazig metalen rooster geplaatst. Getoogde vensters met smalle koppen. Onder de vensters bakstenen raamdorpels.

De gevels worden beëindigd met een laag van 5 rijen licht uitstekende bakstenen (zowel koppen als strekken). Daarboven een zinken mastgoot, die zowel links als rechts voorzien is van zinken regenpijpen.

De wijk De Nieuwe Erven op een luchtfoto uit 1957. De kerk is voltooid, zowel het parkeerterrein aan de zijde van de hoofdingang als de tuinaanleg aan de achterzijde van de kerk zijn gereed. (Foto 47258 (1957), gemeente Eindhoven).

Waardenstellend rapport

Het zichtbare deel van de vieringtoren is tot aan de hoogte van de zadeldaken links en rechts ernaast, geheel blind. Centraal in de gevel van de toren is naar de top van de toren een aantal stalen muurbeugels in de gevel verankerd. Deze dienen als “ladder” die bij onderhoudswerkzaamheden kan worden gebruikt.

De toren wordt met hoekkantelen aan beide zijden beëindigd.

In het bovenste muurdeel van de vieringtoren twee rondboognissen. In elke nis een bifora van twee rondboogvensters met glas-in-loodramen die met een smalle baksteenstrook van elkaar zijn gescheiden. Getoogde rondboognis met een rollaag van baksteenkoppen. Beide rondboogvensters met een eigen rollaag van smalle koppen. De onderzijde van de nis en de twee rondboogvensters worden met één diepe bakstenen afzaat beëindigd.

Links: de biforen, twee vensters, gevat in één boognis.

Rechts: de gevel van het transept wordt met vijf verspringende bakstenen beëindigd.

Don Boscokerk Eindhoven

Boven: de lage delen van het transept hebben geen vensters. Drie rondboogvensters met traliewerk boven in de gevel.

Onder: De vieringtoren steekt hoog boven de transeptmuren uit.

Centraal bovenin elke geveltop van de vieringtoren een rechthoekige klokketoren. Deze klokketorens bestaan uit slechts één muur met een dikte van ca. 60 cm. Centraal daarin een uitsparing voor een rondboogvenster, gelijk aan de vensters onder in de gevel, echter zonder glas. In de rondbogen is aan elke zijde van de vieringtoren een klokje opgehangen aan een stalen luibalk die in het midden van de staande delen van de rondboognis verankerd is.

De klokketoren is aan de bovenzijde afgesloten met een fronton en een met bakstenen gevuld timpaan. Het fronton bestaat uit rijk geprofileerde baksteenkoppen en -strekken. Het fronton wordt bekroond met een metalen of betonnen (pijn)appel, waarop een metalen kruis staat.

Rechts: de vieringtoren met hoekkantelen. De muren zijn bedekt met holle en bolle pannen. Twee bifora in het bovenste deel van de gevel. Een stalen "ladder" die in de gevel is verwerkt.

Links en rechts: de klokketoren, aan iedere zijde één, heeft een fronton en wordt met een metalen kruis beëindigd.

Zuidoostelijke gevel

Tegen de gevel is een voorportaal gebouwd met een vierkant oppervlak. In de twee zijgeveltjes ondiepe getoogde rondboognissen voorzien van smalle rollagen. De vensters zijn in een latere fase met bakstenen met een enigszins afwijkende kleur dichtgemetseld.

Voor de entree ligt een bakstenen stoep van drie treden, daarachter een getoogde portiek. De toeg bestaat uit een rollaag van koppen. Hardstenen drempel met eenvoudige neuten. Dubbele deur. Boven de deur een betonnen boogveld waarin een gestileerd kruis is gehouwen.

In de topgevel een armatuur met verlichting. De bovenzijde van de gevels wordt afgesloten door een rollaag van baksteenkoppen.

Boven de bakstenen zijgevels een zinken mastgoot en regenpijp. De entree is belegd met daktegels met als aftopping een rij bolle pannen.

Loodslabben boven het schuine dak tegen de gevel van de transeptmuur.

De gevel van de zuidoostelijke transeptmuur is, evenals de gevel van de noordoostelijke muur, op het niveau van de begane grond blind. Boven in de gevel zijn op regelmatige afstand van elkaar drie rondboogvensters aangebracht. Ze zijn voorzien van glas-in-loodramen. Aan de zichtbare buitenzijde is ter bescherming een fijnmazig metalen rooster geplaatst. Getoogde vensters met smalle koppen. Onder de vensters bakstenen raamdorpels. De topgevel wordt bekroond met een fronton, gevormd door een laag van uitkragende bakstenen. Twee rollagen van baksteenkoppen worden afgewisseld met drie smalle strekkenlagen. De versiering in de horizontale laag loopt om de hoek door in de zijgevels.

Links: De omlijsting van de frontons wordt gevormd met uitkragende bakstenen.

Midden: de drie rondboogvensters, boven in de gevel, zijn op regelmatige afstand van elkaar geplaatst. Het fronton heeft een timpaan dat met bakstenen is gevuld.

Rechts: Voor de gevel staat een entreeportaal met zadeldakje. De toegangsdeur ligt in een diepe nis. Boven de deur een boogveld, bestaande uit bakstenen die geometrisch zijn geplaatst.

Zuidwestelijke zijgevel, links en rechts van het schip van de kerk

De opzet van deze gevel is hoofdzakelijk gelijk aan de hiervoor beschreven noordoostelijke gevel. Boven in de gevels zijn aan beide zijden drie rondboogramen aangebracht. Het lagere deel van de zijgevel wordt hier, anders dan in de noordoostelijke gevel, centraal onderbroken door het schip van de kerk. Aan beide zijden van de kerk is de oksel, de ruimte tussen het schip van de kerk en het transept, opgevuld met een kleine, eenlaagse kapel. Deze bedekken dus ook delen van de zuidwestelijke gevel.

Noordwestelijke gevel

Deze gevel is identiek aan de zuidoostelijke gevel. Ook aan deze zijde een voorportaal. De bakstenen stoep voor dit portaal is echter hoger dan aan de zuidoostelijke zijde. Bovendien is aan de zijkant van dit stoepje een schuin oplopende rolstoelopgang gemaakt, die met een metalen hekwerk beveiligd is.

Het dak

Links en rechts van de vieringtoren zijn de lage bouwdelen voorzien van een zadeldak. Grijze gesmoorde romaanse pannen. De vieringtoren heeft een platdak, belegd met bitumen. De bakstenen muren en kantelen zijn afgedekt met een betonlaag waarop holle en bolle pannen liggen.

Links: de noordwestelijke zijgevel, identiek aan de zuidoostelijke gevel. Het stoepje en de ijzeren leuning zijn afwijkend.

Midden: verschillende daken met verschillende dakbedekking. Rechts: Beide delen van de westelijke gevel zijn aan elkaar gespiegeld.

Volume B

Drie buitengevels

Dit eenlaagse langwerpige volume is gelijktijdig met de kerk gebouwd en vertoont dan ook veel gelijkenissen met het beschreven transept.

De lange zijgevel bevat 8 rondboogvensters, die identiek zijn aan de vensters in het transept. De afmetingen van de vensters zijn echter kleiner, in overeenstemming met het formaat van dit volume, ten opzichte van het transept.

Centraal in de lange gevel zijn op enkele decimeters hoogte twee rechthoekige ventilatiegaten aangebracht. Deze zijn nodig voor de kelder, die onder dit volume is gebouwd. In de korte zijgevels zijn aan beide zijden (nood)deuren aangebracht. Tegen de korte zijde aan de noordwestkant van volume B is een tijdelijk bijgebouwtje geplaatst. De bovenzijde

van de gevel wordt beëindigd met een metalen strip, waarachter een bakgoot schuil gaat.

Het schilddak is belegd met gesmoorde romaanse pannen.

Links: acht rondboogvensters van een kleiner formaat dan de vensters in het transept zijn in de eenlaagse gevel van volume B geplaatst.

Rechtsboven: een overzicht van het transept met daarvoor de sacristie, volume B en daar hoog boven de vieringtoren met de klokken, biforen en hoekkantelen.

Volumes C en D

In de oksel (de hoek tussen het schip en het transept) is aan beide zijden van het schip een kapel gebouwd. De kapellen hebben een nagenoeg vierkant oppervlak. De twee zichtbare gevels van elke kapel zijn van bijna gelijke hoogte als de zijbeuk van de kerk. In elke kapelgevel een rondboognis, gelijk aan de vensters aan de noordoostzijde van het transept. De vensters aan de tuinzijde hebben nog de oorspronkelijke glas-in-loodramen, maar die aan de straatzijde zijn met bakstenen dichtgezet.

Op de gevels van de kapellen liggen ter afsluiting zinken platen. De tentdaken zijn belegd met donkere platte tegels. Op de top van de tentdakjes een metalen pijnappel.

Beschrijving van het interieur van het complex

Volume A

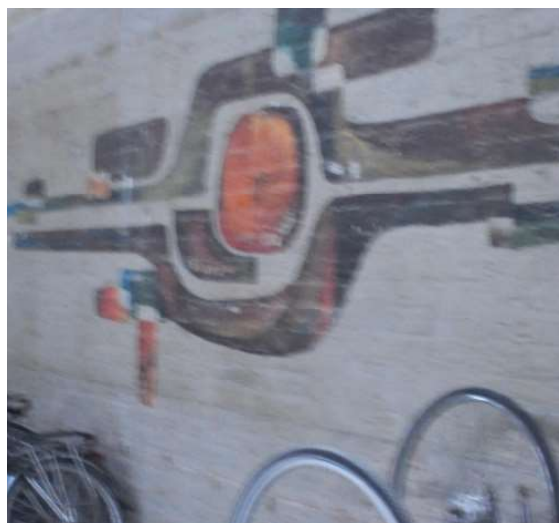
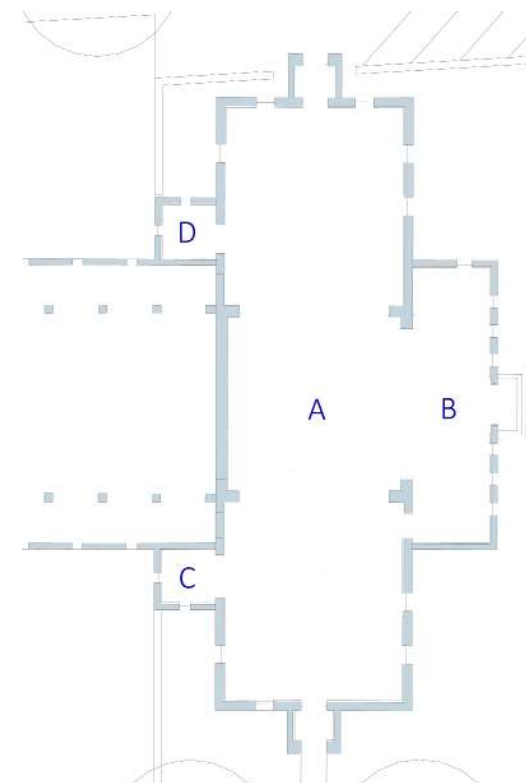
Algemeen

Zoals in de inleiding reeds is vermeld, is het transept in 1974 van de rest van de kerk afgescheiden. Tot die tijd was het mogelijk om vanaf de plaats van het altaar zowel het schip met de zijbeuken van de kerk als ook beide uiteinden van het transept te zien. Na 1974 werden de kerkdiensten uitsluitend nog in het oorspronkelijke schip gehouden.

Visueel wordt nu het transept in drie delen verdeeld door twee gordelbogen, die functioneren als steunberen en ook de kap ondersteunen.

De vloer van het transept is voor een deel deel belegd met natuurstenen plavuizen (50 x 50 cm.), die mogelijk nog uit de oorspronkelijke bouwphase stammen. Ook zijn hardstenen tegels van een klein formaat (15 x 15 cm.) gelegd, die mogelijk eveneens origineel zijn. Vooral onder de vieringtoren, waar het oorspronkelijke altaar stond, zijn de originele hardstenen plavuizen beschadigd en veelal verdwenen.

De wanden waren origineel geschilderd of gekeimd. In de noordoostelijke en noordwestelijke hoeken zijn nog twee figuratieve schilderijen op de wand zichtbaar. Tegen de hogere delen van de lange wanden zijn restanten van steeds 15 ronde keramiekplaatjes (5 naast elkaar in 3 lagen) bevestigd, die mogelijk een

draagfunctie hadden.

Omdat deze ook tegen de in 1974 gemetselde afscheidingswand zijn te zien, nemen wij aan, dat deze niet in de oorspronkelijke kerk zaten. Een groot aantal van deze ronde tegeltjes is beschadigd of verdwenen.

Links: de ronde aardewerkvormen, rechts de kleurige schilderijen.

Boven: plattegrond van het transept, de entreeportalen, de kapellen en de sacristie.

De voorportalen

Aan beide zijden van het transept zijn portalen gebouwd. Hierdoor konden kerkgangers de kerk betreden. Modern ogende plavuizen op de grond. De wanden wit geschilderd. In de beide kleine zijgevels zijn kleine rondboogvensters aangebracht. Deze hebben een diepe afzaat en zijn voorzien van glas-in-lood. Van binnenuit is zichtbaar, dat deze venstertjes aan de buitenzijde zijn dichtgemetseld.

Het plafond van de portaaltjes bestaat uit gezaagde en geverniste planken die op muurbalkjes gelegd zijn. Via een kleine opening is het zoldertje te bereiken.

De beide buitenste traveeën

In de korte wanden van het transept zijn de dubbele toegangsdeuren, voorzien van kijkglas, in een rondboognis geplaatst. De boogvelden zijn door middel van een geometrisch baksteenpatroon opgevuld. Geheel boven in beide gevels zijn op regelmatige afstanden van elkaar drie rondboogvensters met afzaten aangebracht.

De zuidwestwand van het transept vertoont aan beide zijden van het oorspronkelijke schip een oude rondboognis die met kalkzandsteen is dichtgemetseld. De beide kleinere scheibogen aan de buitenzijde van de rondboognis zijn eveneens met kalkzandsteen dichtgemetseld. Zij vormden ooit de toegang tot de zijbeuken van de kerk.

Naast de beide dichtgezette scheibogen is nu een toegang naar de beide kapellen te zien. Dit zijn openingen die op een grove manier in de wand zijn "uitgezaagd". Deurkozijnen ontbreken hier. Mogelijk was dit in het verleden de plaats waar twee houten deuren zaten.

Het is goed te zien dat de muur hier bestaat uit rode baksteen met een spouw.

Links: een dichtgezet rondboogvenstertje in het entreeportaal.

Rechts: het plafond boven het entreeportaal.

Halverwege deze zuidwestwand is aan de zijde van de Korianderstraat een vertekening in het schilderwerk te zien. Aan de aftekening op de muur is herkenbaar, dat hier voorheen een trapopgang aanwezig was. Die leidde vermoedelijk naar een afgescheiden ruimte boven dit deel van het transept.

Geheel boven in beide gevels zijn op regelmatige afstanden van elkaar zowel links als rechts van de vieringtoren drie rondboogvensters met afzaten aangebracht.

De noordoostwanden van de buitenste traveeën van het transept zijn geheel blind. Ook hierin aan beide zijden drie rondboogvensters met afzaten.

Het transept heeft in deze delen een ziende kap. Het houtbeschoot van het zadeldak boven deze delen van het transept is zichtbaar. De kap heeft een nokgording en zowel links als rechts van de schuine kap vier gordingen.

Daaronder is, tussen de lange zijwanden, een samenstel van drie houten moerbalken met forse sleutelstukken aangebracht. De sleutelstukken worden gedragen door lange houten balken die, parallel aan de muur, tegen de muur zijn verankerd. Op de moerbalken staat de nokstijl, die met nokstijlschoren wordt verstevigd. Her en der hangen ter versiering aan de balken houten balkjes. De delen worden extra verstevigd met metalen banden.

Van links naar rechtsboven: de ziende kap, de grof geopen-de toegang naar de kapel en daarnaast de met kalk-zandsteen dichtgezette scheiboog, die toegang gaf tot de zijbeuk van de kerk Rechts daarvan een gelijke situatie en boven de geschilderde aftekening op de wand.

De vieringtoren

Het centrale deel van het transept wordt geheel gevormd door de vieringtoren. De torenopbouw wordt visueel aan beide zijden van het transept gescheiden door hoge gordelbogen. De beide andere wanden worden gevormd door opgaande muren, die aanmerkelijk hoger zijn dan de kap van de de buitenste transeptdelen. Het bovenste vierkante segment van de toren, bestaande uit vier wanden, bevat aan elke zijde twee rondboogvensters met afzaten.

In het lage deel van de wand, tegen het schip van de kerk, is een rondboog herkenbaar, die recent met bakstenen van kalkzandsteen is dichtgezet. Het betreft hier de grote en hoge gordelboog tussen het schip en het transept. Na de afsluiting was het contact tussen de kerk en het transept een feit.

De recht daar tegenover staande wand van de vieringtoren bevat op twee plaatsen een forse scheiboog, waardoor in het verleden de sacristie kon worden bereikt. Geheel boven in de vieringtoren zijn in alle hoge wanden paren van twee rondboogvensters zichtbaar.

Onder links: twee gordelbogen vormen de scheiding in het transept tussen de vieringtoren en de buitenste segmenten.

Onder midden: de gordelboog die oorspronkelijk de scheiding tussen het schip van de kerk en het transept vormde, is met kalkzandsteen dichtgezet.

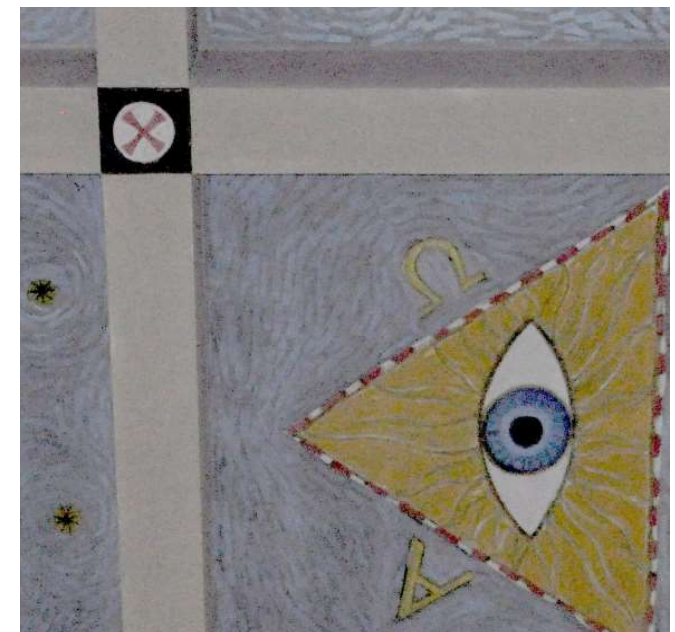
Onder rechts: een van de beide scheibogen, die toegang gaf tot de sacristie.

Het zichtbare deel van de kap in de top van de vieringtoren wordt gevormd door smalle balken. Het aan de binnenzijde zichtbare platdak van de vieringtoren wordt gevormd door een fraai versierde samenstelling van 9 vierkante vlakken, waarin de blauwe kleur overheerst. Op de plaats waar de balken elkaar kruisen, is een eenvoudige cirkel met een kruisje aangebracht. De vier hoekvlakken tussen de balken laten de symbolen van de vier evangelisten zien. Matteus is als mens afgebeeld, Marcus als een leeuw, Lucas als rund en Johannes als adelaar. Het middelste vlak laat in een driehoek het “alziend oog” zien; God als het middelpunt van de schepping. De overige vlakken zijn met een “sterrenhemel” versierd.

De schilderijen tegen het plafond, de top van de vieringtoren. De vieringtoren heeft in de top een raster van balken. Daartussen is een aantal liturgische symbolen geschilderd. Voor de kerkgangers waren dit vertrouwde en herkenbare zaken. De biforen, twee aan elke zijde van de toren, zorgen voor veel lichtinval.

Volume B

Algemeen

De uitbouw aan de noordwestelijke buitenzijde van het transept had voorheen een functie als sacristie. Dit bouwdeel stond destijds direct in verbinding met het transept via 2 forse scheidingsbogen. Toen het schip van de kerk in 1974 van het transept werd afgescheiden, werd de sacristie op deze plaats nutteloos en werd deze verplaatst naar een deel van het schip.

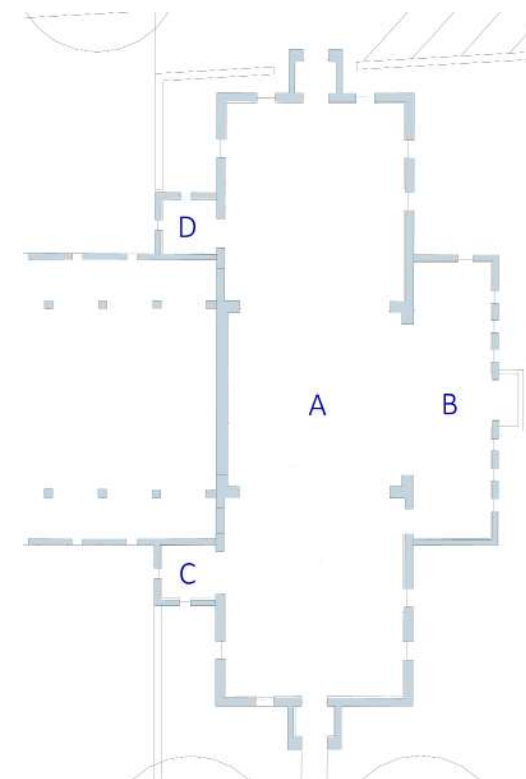
De begane grond van volume B kan eenvoudigweg worden ingedeeld in drie delen. Uiterst links (noord-west) enkele ruimtes die toegang geven tot een toilet-, kelder- en zolderruimte. Daarnaast de ruimte die recent als keukengedeelte diende. Aan de andere zijde (zuidoost) de voormalige sacristie met enkele nevenruimtes.

De toegangsruimtes staan in open verbinding met het transept, maar zijn door een deur van de keuken aan de ene zijde, en de voormalige sacristie aan de andere zijde afgesloten. De toegangsdeuren hebben, evenals alle andere deuren in dit volume, hardstenen drempels. De wanden van deze toegangsruimtes zijn gestuct, het plafond is voorzien van gelakte houten planken, die op kleine balkjes liggen. De ruimte onder de uitbouw is onderkelderd, boven dit bouwdeel is over de volledige lengte een zoldertje onder het zadeldakje aanwezig.

Deel met toegangen naar de kelder en de zolder

Een paneeldeur in de keuken geeft toegang tot een gang in de uiterste noordwestzijde van volume B. De vloer van die ruimte is belegd met keramiektegeltjes. Aan deze ruimte liggen een toiletdeur en de deuren die toegang bieden aan de kelder en de zolder. De eerste van de serie rondboogvensters is in de wand aan deze zijde van volume B opgenomen. De deuromlijstingen zijn eenvoudig afgewerkt. De gang is voorzien van een stucplafond.

Naast het transept is aan de oostzijde een smal volume toegevoegd met één bouwlaag en een schilddak. Deze ruimte, aangeduid met de letter B, is verdeeld in drie segmenten, afsluitbaar met een deur.

Bovenaan (noordwest) een gang met enkele deuren die toegang geven tot het toilet, de kelder en de zolder.

In het midden een ruimte die tot voor kort als keuken in gebruik was.

Onderaan (zuidoost) de sacristie, waar ook een brandkast staat.

Keuken

De vloer van de keuken is belegd met modern ogende plavuizen. De wanden zijn gestuct en geverfd. Licht komt binnen via twee rondboogvensters. Een derde venster is geblindeerd. De vensters hebben marmeren vensterbanken. De keuken heeft een keukenblok dat hier vermoedelijk in de zeventiger jaren is geplaatst. In de scheidingswand met de sacristieruimte zijn vier inbouwkasten opgenomen. De deuromlijstingen zijn eenvoudig, maar licht geprofileerd. Het plafond is vermoedelijk eenvoudig gestuct, maar nu voorzien van schrootjes.

Sacristie

In het verleden was de sacristie de plaats waar de priester zijn misgewaden aantrok. Deze werden in speciale kasten en ladekasten bewaard en werden vóór de kerkdienst door de koster op een tafel gelegd.

Tussen de keuken en de sacristie is een eenvoudige paneeldeur met eenvoudige deuromlijstingen aangebracht. De ruimte heeft tegenwoordig een betonvloer en heeft gestucte en geschilderde wanden. In een van de wanden is een groot schakelpaneel opgenomen.

Het plafond is eveneens gestuct. In de buitenwand zijn drie rondboogvensters opgenomen met marmeren vensterbanken.

In de zuidoosthoek van deze ruimte is een klein smal kamertje gebouwd. De houten deuromlijsting is breed en kan met een eenvoudige paneeldeur worden afgesloten.

In de sacristie is met een muur een aparte ruimte gemaakt die een brandkast bevat. De brandkast is met een brede geprofileerde houten omlijsting in de muur verankerd. De brandkast wordt aan het oog onttrokken door een in de wand geplaatste paneeldeur met eenvoudige omlijstingen. Daaronder een betonnen drempel.

De verbinding tussen de hoofdruimte en deze nis wordt door een segmentboog gevormd. In deze brandkast werden voorheen de kostbare liturgische voorwerpen, zoals gouden kelken of monstransen, bewaard. In de zijmuur van deze nis is een meterkast opgenomen, van waaruit mogelijk de elektrische installaties konden worden bediend.

Links en midden de keuken, die niet meer in gebruik is.

Rechts de voormalige sacristie. De ruimte is volledig gestript.

Aan de rechterzijde van de sacristie is een hardstenen lavabo op een hardstenen voet tegen de muur geplaatst. De lavabo vormt in een sacristie van de R.K. Kerk een van de vast voorgeschreven gebruiksvoorwerpen. Vóór de kerkdienst diende de priester hier zijn handen te wassen. De tekst op de marmeren plaat achter de lavabo luidt: lavabo inter innocentes manus meas (ik zal mijn handen wassen temidden van de onschuldigen).

Kelder

De kelder onder de uitbouw kon slechts zeer globaal worden bekeken, omdat hier een laag water stond.

Via een vaste draaiende trap met treden, stootborden en houten leuning kan de kelder worden bereikt. De houten trappaal is voorzien van een houten handknop. De kelder is met een eenvoudige paneeldeur en een hardstenen drempel in twee of meer separate kamers verdeeld. Een deel van de wand is, in het deel dat kon worden bekeken, met langwerpige keramische tegels bekleed.

Zolder

Achter de toegangsdeur naar de zolder voert een houten trap naar de ruimte boven de uitbouw.

De rechthoekige trappalen boven aan de trap zijn op de top voorzien van een mooi vormgegeven houten knop.

De vloer van de kap is belegd met planken. Daaromheen een brede plint. Op regelmatige afstand van elkaar wordt de kap door naaldhouten spantbenen ondersteund. De spantbenen staan tegen de plint en op de betonnen vloer, die onder de plankenvloer ligt. De spantbenen zijn door middel van halfhoutse verbindingen aan de bovenzijde kruislings met elkaar verbonden. Op halve hoogte en vlak boven de plankenvloer zijn gordingen aangebracht, die rusten op de spantbenen. Schoren borgen de gordingen met de spantbenen. De hele zolder is door middel van houten wanden en hardboard beplating in drie segmenten verdeeld. Het dakbeschot bestaat uit naaldhouten planken.

De eindschilden van de kap worden gesteund door twee halfspanten, omdat hier het dakschild schuin naar boven loopt. Ook dit schild is beschoten met naaldhouten planken.

De zolder boven de sacristie is gaaf bewaard gebleven.

De kapconstructie is eenvoudig.

Een gekruist spant en aan de korte zijden halfspanten.

Volume C en D

De beide gespiegelde kapellen die in de oksel van de kerk zijn gebouwd, behoren nu gedeeltelijk toe aan de ruimte van het transept. Om die reden zijn de scheibogen in de ruimte van de oorspronkelijke zijbeuken dichtgemetseld. Zoals eerder geschreven, zijn de scheibogen, die vanuit het transept als doorgang naar de zijbeuken dienden, in het verleden eveneens dichtgemetseld. Momenteel zijn beide kapellen uitsluitend te betreden via een recent uitgehakt geveldeel. Op originele tekeningen van de architect is op deze plaats geen opening in de gevel te zien. Deze beide openingen in de zuidwestwand van het transept zijn ruw afgewerkt. Deuromlijstingen ontbreken hier. Enkele bakstenen aan de bovenzijde van de openingen ontbreken.

In beide kapellen zijn de scheibogen met de zijbeuken van de kerk te zien als met kalkzandsteen dichtgemetselde vlakken. De daar tegenover staande wanden zijn origineel. De beide altaartjes die ooit in de kapellen hebben gestaan, zijn echter verwijderd. In de wand zijn daarvan nog sporen te herkennen. De gevels die grenzen aan de tuin bevatten rondboogvensters.

In het verleden stonden de kapellen in open verbinding met de zijbeuk van de kerk. Wie vanuit het transept kwam, moest via de zijbeuk naar de kapel. Door dat open karakter van de kapellen ontstonden als vanzelf kapelletjes met koepelgewelven en sluitstenen. De vier hoeken vormden automatisch de pijlers voor een soort baldakijn. Deze hoeken ontstaan halverwege de hoogte van de kapel en verbreden zich sterk. Ze zijn in vorm en kleur fraai vormgegeven. De kapellen hebben duidelijk een verschillende uitstraling gehad. De ene kapel

heeft een koepel die een blauwe schildering heeft, de andere heeft een rozerode kleur.

Links is de aftekening van het altaar nog zichtbaar in de blauwe kapel. Daarnaast de koepel met sluitsteen. Rechts de dichtgezette scheiboog en uiterst rechts de recente opening naar de kapel, twee muren en een spouw.

Bouw- en cultuurhistorische waarderings

Waardering volgens het monumentenbestand van de gemeente Eindhoven

De Don Boscokerk met adres Mimosaplein 2 staat per 10-7-2007 vermeld op de lijst van gemeentelijke monumenten van Eindhoven. De redende omschrijving die daarbij is vermeld, luidt:

“Voormalige Don Boscokerk

Drie-beukige basiliek, ontworpen door C.H. de Bever in de stijl van de Bossche School, daterend van rond 1950, met een T-vormige plattegrond en ronde klokkentoren.

Exterieur:

De noord-oost-zuidwest georiënteerde kerk is vrij gesitueerd. Aan de zuid-westzijde bevindt zich de voorgevel aan een plein. De kerk is ontworpen door C.H. de Bever in de stijl van de Bossche School.

Het metselwerk is uitgevoerd in wildverband met een baksteen van kloostermop formaat. Op delen van de muren zijn als afwerking holle- en bolle-pannen geplaatst. De zadeldaken van het schip en dwarsbeuken, alsmede de lessenaardaken van de zijbeuken zijn gedekt met Romeinse pannen. De klokkentoren en de kapellen zijn gedekt met gesmoorde daktegels.

De plattegrond van de kerk is symmetrisch en in hoofdlijnen T-vormig. Daarbij zijn een ronde klokkentoren aan de noord- en een ronde doopkapel aan de zuidzijde van het schip gesitueerd.

In de oksel van het schip met het transept bevindt zich aan weerszijde een rechthoekige kapel.

Tegen de topgevels van de dwarsbeuken zijn portalen gerealiseerd. De kerk heeft aan de oostzijde van viering geen koor of absis. Hier bevindt zich een één-laags aanbouw met schilddak. De viering is als een massief rechthoekige toren hoger opgetrokken dan het dak van het schip.

De t-vormige plattegrond en de sobere architectuur zijn een duidelijke verwijzing naar de vroegchristelijke basilica. De architectonische opzet van de voorgevel met toren is waarschijnlijk geïnspireerd op de basilica Sant'Apollinare Nuovo te Ravenna in Italië.

De zuid-westgevel is symmetrisch van opzet. Het centrale deel van de gevel, behorend bij de middenbeuk is uitgevoerd met een timpaan en ongeveer twee maal zo hoog als de haaks aansluitende zijbeuken. Centraal bevindt zich in de gevel de ingang met een stoep van drie treden en een getoogde portiek, gedragen door monolieten zuilen van tufsteen. Aan weerszijden van de ingang zijn twee smalle lichtsluizen in het metselwerk opgenomen. Boven het portaal bevindt zich een rond venster.

Zowel de klokkentoren als de doopkapel zijn verbonden met het schip via een secundair verhoogd tussenlid. De klokkentoren is voorzien van dubbele rondboogvensters op begane grond niveau en drie lagen kleinere vensters erboven. In de top zijn bifora met tufsteen deelzuil aangebracht. Het metselwerk onder het kegelvormige dak kraagt over een aantal lagen uit. Dit is ook het geval bij de doopkapel, die echter als bouwmasa maar iets hoger dan de zijbeuk is. In het metselwerk zijn drie rondboogvensters opgenomen.

De zijgevels van het schip zijn vlak en voorzien van rondboogvensters met glas in lood.

De tien vensters in de middenbeuk zijn groter en niet in het zelfde ritme als de vensters in de zijbeuken geplaatst.

De dwarsbeuken hebben bij alle gevels drie rondboogvensters met glas in lood, die op gelijke hoogte als de vensters in de middenbeuk zijn aangebracht. Tegen de zuid-oostelijke en noord-westelijke topgevels met een timpaan is een portaal gebouwd met een zadeldak.

De ingang is gesitueerd in een getoogde portiek. Boven de deur is een half rond tufstenen timpaan aangebracht. De noord-oostgevel is symmetrisch van opzet met aan weerszijden de dwarsbeuken en centraal de hogere vieringtoren. Op de begane grond is tegen de toren een bredere één-laags aanbouw met schilddak en rondboogvensters gerealiseerd. Bovenin de toren zijn twee bifora in een rondboognis aangebracht. De hoeken van de vieringtoren zijn geaccentueerd met een hoekkanteel. Centraal is boven elke gevel een klokketoren met timpaan en getoogd luidgat gemetseld.

Interieur:

Het interieur van de kerk is thans verdeeld in twee delen, waarbij het wit geschilderde schip nog in gebruik is en zijn oorspronkelijke uiterlijk heeft. Het transept is in 1974 afgescheiden, waarbij een nieuw verhoogd koor is gerealiseerd. In de middenbeuk is een ziende kap met grenen raamwerkspanten aangebracht. De vloer is van gepolijst beton. De scheiding met de zijbeuken wordt gevormd door een arcade.

In de zijbeuken is een balkenzoldering in het zicht. Tegen de zuid-westgevel is een orgelbalkon gerealiseerd met een rijk gesneden 18e-eeuws orgel. Interieurelementen als banken, kroonluchters, biechtstoelen en altaren zijn nog oorspronkelijk. De biechtstoelen zijn echter verplaatst en bevinden zich oorspronkelijk gedeeltelijk in een nis in de zijbeuk.

De ronde doopkapel aan de zuid-oostzijde van het schip is thans in gebruik als sacristie, waarvoor een authentieke kast en tafel zijn geplaatst. Aan de doop herinnert een ingemetseld hardstenen waterbekken. De huidige doopkapel is in de kapel van de ronde klokketoren ondergebracht. Deze kapel heeft een koepelgewelf en was van opzet de Mariakapel. Beide ruimten zijn toegankelijk langs een tussenlid dat met een hek kan worden afgesloten. De kapellen bij de aansluiting van het schip op het transept zijn voorzien van een beschilderde hangkoepel en hardstenen altaren. De kapel aan de zuid-oostzijde heeft een blauwe koepel met zingende engelen en was oorspronkelijk de tabernakelkapel. De kapel aan de noord-westzijde heeft een roze gewelf met florale motieven. In deze kapel staan twee 18e-eeuwse houten beelden van Jozef en Maria met kind. De viering was van oorsprong aan de zijde van het schip en de dwarsbeuken uitgevoerd met een open gordelboog. Deze is in die hoedanigheid alleen nog bij de zuid-oostelijke dwarsbeuk aanwezig. Het transept is in 1974 opnieuw ingericht en afgewerkt, waarbij de oorspronkelijke structuur van nevenruimten (zoals de oorspronkelijk sacristie) is gehandhaafd.

Waardering:

De kerk is van architectuurhistorisch belang als gaaf voorbeeld van de Bossche School architectuur van architect C.H. de Bever

***noot: in de gemeentelijke monumentenbeschrijving wordt vermeld dat de architect de kerk in de stijl van de Bossche School heeft gebouwd. Ook Peter Thoben schrijft in een tentoonstellingsbrochure "De Bever architecten" dat de architectuur van de kerk invloeden vertoont van de Bossche Schoolstijl. Kenmerken van deze architectuurstijl in de Don Boscokerk kunnen wij echter nergens vinden.*

Waardering volgens het Monumenten Inventarisatie Project (M.I.P.)

In 1993 werd de kerk bij de Cultuurhistorische inventarisatie van Noord-Brabant (MIP) summier opgenomen en in 2004 is deze beschrijving door de Rijksdienst voor de Monumentenzorg aangepast. Samengevoegd wordt de kerk dan als volgt gekarakteriseerd.

Adres: Mimosaplein 2

Hoofdfunctie: Religieuze gebouwen

Type: Kerk en kerkonderdeel

Naam: H. Joh. Bosco; Don Bosco

Bouwstijl: Traditionalisme

Architect: Bever, C.H. de

Oorspronkelijke functie: RK Kerk

Bouwperiode: 1953; 1955-1960 (wederopbouw)

Plattegrond: kruisbasiliek zonder absis, kerk is niet georiënteerd, met ronde campanille en doopkapel.

Driebeukige kerk met dwarsschip, kantelen boven viering, lijst rond topgevels.

Ronde toren en doopkapel.

Portiek tegen voorgevel met natuurstenen zuilen.

Materiaalgebruik: baksteen, gebouchardeerd beton.

Vensters en deuren: Rondboogramen met glas-in-lood

Dak: zadeldak met gemetseld fronton; doopkapel, toren en wenteltrap met leien.

Samengesteld zadeldak met romaanse pannen, lei en koper.

Groen: Tuin rondom

De opmerkelijke zaken

Elk bouwwerk, al of niet monumentaal, heeft unieke kenmerken. Dat geldt ook voor panden die seriematig zijn gebouwd. De eigenaars en bewoners zullen in de loop van de tijd hun eigen voorkeuren etaleren. De verschillen kunnen zich uiten in kleinigheden, zoals kleur en materialisering van details.

Versillen kunnen ook veroorzaakt zijn door bouwtechnische verschillen, die door de architect zijn bepaald. Stijlkenmerken van gebouwen die in eenzelfde decennium zijn gebouwd, kunnen soms sterk afwijken. Zo zal een kerk, gebouwd in de eerste helft van de jaren '50 van de twintigste eeuw, kenmerken kunnen vertonen die nog neigen naar de Delftse Schoolstijl. Het is echter ook mogelijk dat de kerkelijke bouw al beïnvloed is door de Bossche Schoolstijl of, zoals hier bij de Don Boscokerk, door invloeden van de klassieke byzantijnse architectuur. Alles afhankelijk van de opdrachtgever en de architect.

Technisch gezien kan een architect nog werken met oude materialen, maar evengoed kan hij gecharmeerd zijn door hypermoderne bijzonderheden. Het is dus niet mogelijk om te stellen dat gebouwen, woonhuizen, scholen, industriële bouwwerken of andersoortige complexen, die in eenzelfde periode ontworpen en gebouwd zijn, dus ook allemaal dezelfde stijlkenmerken en technische afwerking hebben.

Toch is het mogelijk om sommige details te kenmerken als opvallend, afwijkend van de "standaard" in de bouwperiode.

Bovendien is het mogelijk dat delen van een object, dankzij bouwhistorisch onderzoek jonger of ouder blijken te zijn, dan algemeen werd aangenomen.

Hierna benoemen wij de zaken, die tijdens ons onderzoek als opmerkelijk opvielen, of als nieuw feit zijn ontdekt.

- De architectuur van het kerkgebouw

We kunnen hier spreken over een geheel nieuwe vormgeving van de kerkenbouw in Eindhoven. Het traditionele, hoog opgaande zadeldak is hier vervangen door een lager en minder steile kap. De T-vormige plattegrond met een vieringtoren boven het transept is ook nieuw in de Eindhovense architectuur.

- De ziende kapdelen in het transept

De manier van vormgeven van de ruimte onder het zadeldak is afwijkend van de vooroorlogse traditie. In de eerste helft van de twintigste eeuw was het bouwen met gewelven nog gewoon. De Sint-Theresiakerk en de Pastoor van Arskerk werden in de jaren '30 nog met een overspanning met spitsbogen gebouwd. Latere kerken werden vaak als zaalkerk met een platdak of flauw hellend dak gebouwd.

- De schildering op het plafond van de vieringtoren

- In veel koepelkerken is de ruimte op het plafond gebruikt om religieuze kunst toe te passen. De architect heeft hier een vieringtoren met platdak getekend, maar liet toch het plafond van de toren met traditionele, maar moderne kunst versieren.

- De vormgeving en kleurenstelling van de beide kapellen

-De kapellen zijn hier op een klassieke wijze vormgegeven. Door de keuze voor scheibogen in de kerk ontstond vanzelf de vorm van het koepeldak in de kapellen. Door beide kapellen een andere kleur te geven, konden ze elk aan een andere heilige worden gewijd (mogelijk Maria en Don Bosco?).

Basis om te komen tot deze specifieke waardestelling

Bouwhistorische waardestelling

Richtlijnen Bouwhistorisch onderzoek

In de vervaardigde tekeningen van plattegronden die op de volgende pagina's weergegeven worden, geven wij aan welke onderdelen van de binnen-gevels en van de plafonds een bepaalde monumentwaarde vertegenwoordigen. De kerk bezit een status van gemeentelijk monument. In die waardestelling, die door de gemeente is gemaakt, zijn de waarden van het pand en van de gebouwonderdelen uitgebreid benoemd.

Wij hebben hier een interne waardenstelling toegepast, conform de "Richtlijnen Bouwhistorisch Onderzoek" (Den Haag, 2009). Bij een interne waardenstelling worden de monumentwaarden van een pand in onderlinge samenhang vergeleken. Op basis daarvan vindt een classificering plaats in drie categorieën.

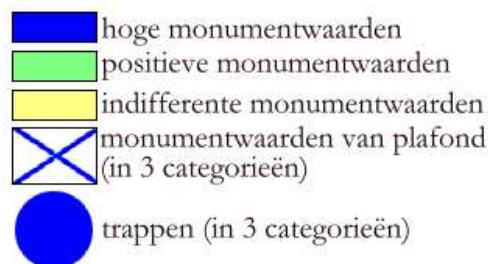
Hoewel in de genoemde "Richtlijnen" alleen de waardering in kleuren van de plafonds (elk plafond is de vloer van de bovenliggende ruimte) wordt geadviseerd, zijn wij van mening, dat ook de inkleuring van gevels en daken verhelderend kan werken. Dit zal vooral het geval zijn, als delen van wanden in het verleden in sterke mate zijn verbouwd. Dat laatste is hier niet van toepassing.

Als sprake is van verlaagde plafonds, kunnen wij de waarde van die plafonds niet inschatten, tenzij met grote zekerheid bekend is, wat daarachter schuil gaat. Bij twijfel of onzekerheid zal dat betreffende plafonddeel niet worden ingekleurd.

De categorieën die worden aangeduid, zijn

- hoge monumentwaarden (van groot belang voor de structuur en/of de betekenis van het object of gebied);
- positieve monumentwaarden (van belang voor de structuur en/of de betekenis van het object of gebied), en;
- indifferente waarden (van geen of relatief weinig belang voor de structuur en/of de betekenis van het object of gebied).

N.B.: conform de richtlijnen hebben wij ons uitsluitend gebaseerd op de bouwhistorische, de architectuur- en de cultuurhistorische belangen van het complex, zonder rekening te houden met de bouwtechnische toestand.

De elementen die deze specifieke waardestelling bepalen

De waardestelling die in een bouwhistorische verkenning wordt bepaald, zal normaal gesproken moeten leiden tot de uitspraak op de vraag of een gebouw in lage, in middelhoge of in hoge mate monumentaal kan worden beschouwd. Het is in feite niet nodig om deze uitkomst in dit onderzoek te vermelden, omdat de gemeente Eindhoven reeds enige jaren geleden op basis van destijds verricht onderzoek heeft geconstateerd dat het pand de status van gemeentelijk monument moet krijgen.

De hierna volgende waardestelling is echter noodzakelijk, omdat bouwplannen gemaakt zijn om dit complex geschikt te maken voor permanente bewoning.

De eisen die destijds aan dit deel van het kerkgebouw werden gesteld, zijn niet dezelfde als wanneer een gebouw als appartementencomplex zal worden gebruikt. Dan zullen die eisen zich nog meer toespitsen op bijvoorbeeld toegankelijkheid en brandveiligheid. Het wooncomfort stelt ook zijn specifieke eisen. Daarbij kan gedacht worden aan verwarming, verlichting en energiebesparing.

De waardestellingstekeningen zijn gebaseerd op de waarnemingen die wij hebben gedaan en de waarde die wij aan bepaalde elementen hebben toegekend. Zoals hiervoor al is vermeld, kent de waardering drie gradaties: hoge monumentwaarde, positieve monumentwaarde en indifferente waarde.

We zullen uitsluitend de elementen benoemen, die naar onze mening bijdragen aan de monumentale waarde van het gebouw.

Als hoog monumentwaardig hebben wij de volgende onderdelen van het exterieur van het transept aangemerkt

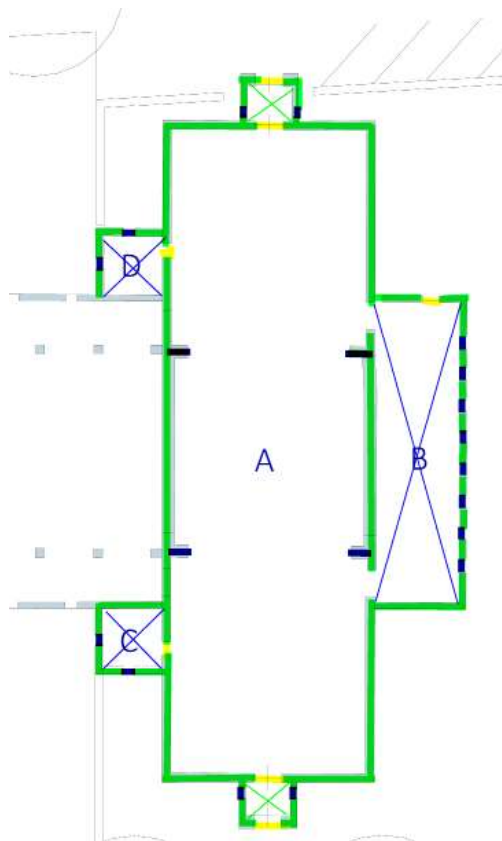
- De architectuur van de kerk, hier vooral het transept met de vieringtoren. De vormgeving van de toren is opmerkelijk en niet traditioneel.
- De ritmiek van de rondboogvensters met glas-in-lood en afzaten die in elk deel van het gebouw worden herhaald.
- De vieringtoren met zijn kantelen en opbouw voor de klokken.
- De beide entreeportalen in de korte gevels van het transept.
- De twee kapellen in de oksels van het schip met het transept.

Als hoog monumentwaardig hebben wij de volgende delen van het interieur aangemerkt

- De twee hoog opgaande gordelbogen, onder de vieringtoren
- De ziende kap in beide lagere delen van het transept.
- De schilderijen in de top van de vieringtoren.
- De vormgeving en versiering in de beide kapellen.
- De zolderruimte van volume B, de oorspronkelijke sacristie in het noordoostelijke bijgebouw.
- De lavabo in de oude sacristie.

Waardestellingstekeningen

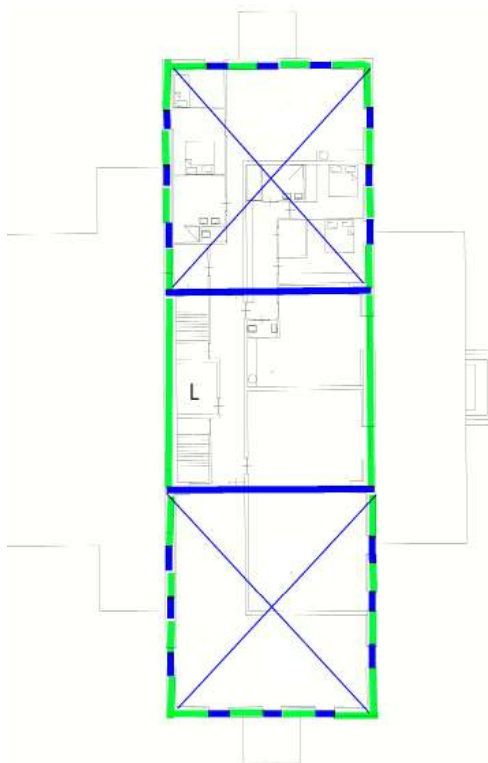
Aan de hand van de kleuren in in de tekeningen kan op een eenvoudige manier worden weergegeven, welke onderdelen van een gevel aan de monumentale waarde van het gebouw bijdragen. Datzelfde geldt voor de elementen uit het interieur. Voor een goed begrip dienen hier ook de vermelde elementen uit onderdeel 04.3b bij betrokken te worden.

Begane grond:

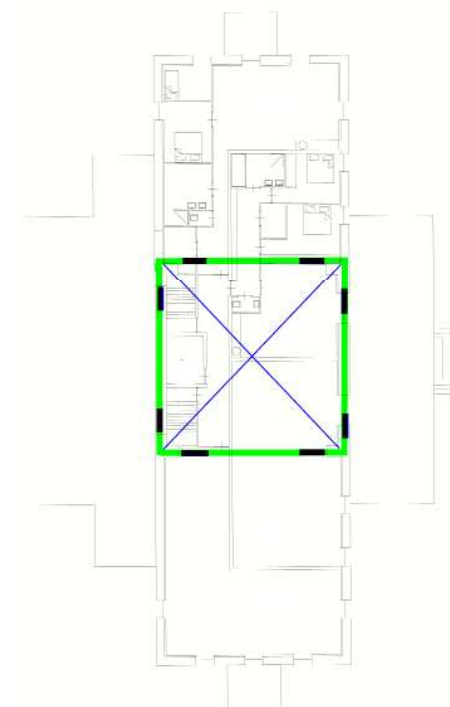
De koepels van de kapellen en de kap van de sacristie hebben een hoog monumentale waarde. Dat geldt ook voor de rondboogvensters en de gordelbogen. De muren zijn positief monumentaal.

30

Eerste verdieping:

De rondboogvensters in de bovenzijde van de gevels en de ziende kappen zijn hoog monumentaal. De muren zijn positief monumentaal.

Tweede verdieping:

De rondboogvensters (biforen) zijn hoog monumentaal, evenals het plafond van de vieringtoren. De muren zijn positief monumentaal.

Bronnen en literatuur

Literatuur:

- De Bever, Leo en Peter Thoben, De Bever architecten 1898/1998, Eindhoven 1998.
- Bot P., Vademecum historische bouwmaterialen, installaties en infrastructuur, Alphen aan de Maas 2009.
- Bosma K. e.a., Bouwen in Nederland 600-2000, Zwolle 2007.
- Blijdenstijn R. en R. Stenvert, Bouwstijlen in Nederland 1040-1940, Nijmegen 2000.
- Mombers H., Dakpannengids, z.p., maart 2000.
- Rijksdienst voor het Cultureel erfgoed, Stichting Bouwhistorie Nederland, Vereniging Nederlandse Gemeenten, Atelier Rijksbouwmeester en Rijksgebouwendienst, Richtlijnen Bouwhistorisch Onderzoek, lezen en analyseren van cultuurhistorisch erfgoed, Den Haag 2009.

Archieven:

- Gemeente Eindhoven, archief bouwvergunningen
- RHCE (Regionaal Historisch Centrum Eindhoven): beeldbank (foto's en ansichten)

Websites:

- <http://mijn.kadaster.nl>
- nl.wikipedia.org
- pdokviewer.pdok.nl
- www.google.nl/maps
- www.eindhoven.nl
- www.eindhoven-encyclopedie.nl
- www.eindhoveninbeeld.com
- www.eindhoven-in-beeld.nl

Inhoudsopgave

Inleiding	2
Kerkenbouw	3
De Don Boscokerk	4
Architectuurbeschrijving	6
Beschrijving van de gevels en daken van het transept	7
Volume A	7
Volume B	12
Volumes C en D	13
Beschrijving van het interieur van het complex	14
Volume A	14
Volume B	19
Volumes C en D	23
Bouw- en cultuurhistorische waarderingen	24
Het monumentenbestand van de gemeente Eindhoven	24
Het Monumenten Inventarisatie Project (M.I.P.)	26
De opmerkelijke zaken	27
Basis om te komen tot deze specifieke waardestelling	28
Bouwhistorische waardestelling	28
Waardestellingstekeningen	30
Bronnen en literatuur	31